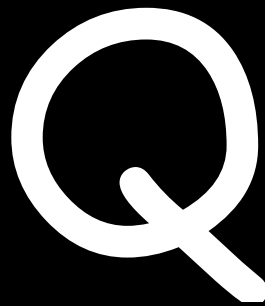

Bronnen en Beginselen

Samenvatting

quickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

INHOUDSOPGAVE

Bronnen en beginselen van het recht	8
Deel 1. Het objectief recht	8
<i>I. Het begrip objectief recht</i>	<i>8</i>
1. Het doel van het recht: ordening in het samenleven van mensen	8
A. Recht en rechtszekerheid	9
B. Recht en rechtvaardigheid	9
2. Het recht als middel: rechtsregels, hun toepassing en handhaving	10
A. de rechtsregel.....	10
a. Wat is een rechtsregel?	10
b. Het recht als een geheel van regels	10
B. De rechtspraak	10
C. Rechtshandhaving	10
3. de oorsprong en evolutie van het recht.....	11
A. De oorsprong: recht en samenleving	11
B. Het recht in de verschillende samenlevingen.....	12
C. Het recht en de staat	13
4. Recht en andere gedragsregels.....	13
A. Recht en godsdienst	13
B. Recht en moraal	14
a. Verschil tussen recht en moraal	14
b. Verhouding tussen recht en moraal.....	14
C. Recht en sociale zeden	16
<i>II. De bronnen van het objectief recht</i>	<i>16</i>
1. Het begrip rechtsbron	16
2. Materiële bronnen van het recht.....	16
A. Politieke bronnen	16
B. Feitelijke bronnen.....	16
C. Ideologische bronnen	17
D. Rechtsfilosofische en rechtstheoretische bronnen.....	17
E. Juridische inspiratiebronnen	17
3. Formele rechtsbronnen	17
<i>i. De Wet</i>	<i>18</i>
1. Wat is een wet?	18
2. De geschiedenis van de wet als bron van recht.....	18
a. Vroeger vooral gewonterecht	18
b. Meer en meer rechtsvorming door de overheid.....	18
c. Streven naar uniformering en vastlegging van het recht door rechtsonzekerheid en rechtsongelijkheid ..	19
d. In de rechtsfilosofie werd de codificatiebeweging ondersteund & bestreden	19
e. Drie factoren kunnen het kwantitatief succes van de wet als rechtsbron verklaren.....	20
1. Democratische legitimatie van de wetgever	20
2. De nachtwakersstaat	20
3. Steeds meer “wetgevers” gingen ook wetten maken	20
f. Meer en meer aandacht gevestigd op het feit dat er een ‘teveel’ aan wettelijke regelingen bestaat.....	20
3. De beginselen van behoorlijke wetgeving	21
A. Democratiebeginsel.....	21
B. Het beginsel van de rechtstaat en rechtszekerheid	21
C. Subsidiariteitsbeginsel.....	21
D. Gelijkheid voor en door de wet.....	22
E. De mogelijkheid om de wet na te leven	23

a. de bekendmaking van de wet	23
b. De duidelijkheid van de wet.....	23
c. De niet-terugwerkende kracht van de wet.....	23
d. De bestendigheid van de wet.....	24
4. dé “wet” in het Belgisch positief recht	24
A. Federaal niveau	24
a. De grondwet.....	24
b. De wet in formele zin	25
1. Formele vs. Materiële wet	25
2. De wordingsgeschiedenis van de wet.....	25
Monocamerale aangelegenheden (art. 74 GW).....	25
1. Initiatief:.....	25
2. Advies Raad van State	26
3. Behandeling in de bevoegde Commissie.....	26
4. Behandeling in plenaire vergadering	26
5. Dubbele lezing.....	27
6. Bekrachtiging, afkondiging en bekendmaking	27
Verplichte bicamerale aangelegenheden (art 77 GW)	27
Optioneel bicamerale aangelegenheden (art. 78 GW).....	28
c. Besluitwetten.....	28
d. Koninklijk besluit	28
e. Ministerieel besluit en ministeriële omzendbrief	29
B. Deelstatelijk niveau	29
a. Decreten	30
b. Ordonnanties	30
c. Besluiten van de regeringen of van het verenigd college van de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie.....	30
d. Samenwerkingsovereenkomsten en gezamenlijke decreten.....	31
C. Provinciaal niveau.....	31
D. Gemeentelijk niveau	31
E. Bestuurlijk niveau	31
F. Het niveau van de private regelgeving:	32
de overeenkomst met algemene rechtsgevolgen	32
G. Het internationaal niveau:	32
de internationale wet s.l. Verdragen en besluiten van internationale organisaties	32
a. Het internationaal recht.....	32
b. De bronnen van het internationaal recht	32
1. Het internationaal verdrag.....	33
2. De rechtsvorming in en door de internationale organisaties	33
A. De raad van Europa	33
B. De Europese Unie	33
1. De verdragen: primair Europees recht.....	34
2. De besluiten van de Europese instellingen: het secundair Europees recht	34
C. De Benelux.....	34
c. De verhoudingen tussen het internationaal recht en het nationaal recht	34
A. Dualistische versus monistische opvatting	34
B. De oplossing naar Belgisch recht	35
C. Toepassing op het EU-recht, het EVRM en het Benelux-recht	35
Europese Unierecht.....	35
Het EVRM	35
Benelux-Recht	35
5. De verhouding tussen de wetten en de wetsconflicten	36
A. Regels met ongelijke rechtskracht: de hogere wet gaat voor op de lagere wet	36
a. Toezicht in het kader van een contentieux over het objectief recht	36
b. Toezicht in het kader van een contentieux over subjectieve rechten en verplichtingen	37
1. De verhouding wet -decreet – ordonnantie ⇔ internationaal recht.....	37

a. geen georganiseerd objectief contentieux.....	37
b. een subjectief contentieux dient door elke Belgische rechter te worden uitgevoerd.....	37
2. De verhouding wet – decreet – ordonnantie ⇔ grondwet.....	37
a. objectief contentieux.....	38
b. Subjectief contentieux.....	38
3. De verhouding besluit ⇔ hogere rechtsregel.....	38
a. RvS, afdeling Bestuursrechtspraak is belast met het objectief contentieux.....	38
b. Elke rechter is verplicht om subjectief contentieux te controleren.....	38
B. Regels met gelijke rechtskracht uitgaande van verschillende wetgevers: bevoegd gaat voor op onbevoegd	38
C. Regels met gelijke rechtskracht uitgaande van dezelfde wetgever: de latere wet gaat voor op de vroegere	39
a. De opheffing, wijziging of aanvulling van wetten.....	39
b. De werking van de wet in de tijd en de regeling van de intertemporele wetsconflicten.....	39
1. in beginsel heeft iedere wet onmiddellijke werking.....	39
2. eerbiedigende werking: kan bij overgangsrecht bepalen dat de oude wet nog van kracht blijft:.	40
3. De terugwerkende kracht zorgt dat wet rechtsgevolgen heeft voor feiten van voor de bekendmaking.....	40
c. Verbod van terugwerkende kracht is een algemeen rechtsbeginsel, wetgever <i>kan</i> afwijken.....	41
d. De interpretatieve wet.....	41
D. Regels uitgaande van wetgevers uit verschillende staten:.....	42
het internationaal privaatrecht.....	42
<i>ii. De rechtspraak: bedeling van het recht in geval van conflict.....</i>	<i>43</i>
1. Wat is rechtspraak?.....	43
A. Rechtspraak: rechtstoepassing of rechtsvorming.....	43
a. Rechtspraak = rechtstoepassing.....	43
b. Rechtspraak = rechtsvorming.....	43
1. Vaststelling van de feiten.....	44
2. Vaststelling van de toepasselijke rechtsnorm.....	44
a) Elke wet behoeft interpretatie.....	44
Grammaticale methode.....	45
Wetshistorische methode.....	45
Teologische methode.....	45
Systematische methode.....	45
Analogische methode.....	45
b) Soms houdt de wet een “open norm” in.....	46
c) Leemten en antinomieën in het recht.....	46
B. De relatieve, “gemaskeerde” en gevaarlijke autonomie van de rechter.....	46
a. De relatieve autonomie van de rechter.....	46
b. Een “gemaskeerde” autonomie.....	46
c. Een gevaarlijke autonomie? – Het gevaar voor een “gouvernement de juges”.....	47
2. Rechtspraak als bron van recht.....	47
A. Rechtspraak als een gezaghebbende bron van recht.....	47
a. Rechstersrecht.....	47
b. Vaste rechtspraak.....	48
c. Gezaghebbende rechtspraak en de belangrijke rol van het Hof van Cassatie.....	48
Besluit.....	48
B. Rechtspraak als bindende bron van recht.....	48
3. Beginselen van behoorlijke rechtsbedeling.....	49
A. Verbod van eigenrichting.....	49
B. Toegang tot de bij wet ingestelde rechter.....	49
C. Openbare behandeling van de zaak.....	49
a. Externe openbaarheid.....	49
b. Interne openbaarheid.....	50
D. Onafhankelijkheid van de rechter.....	50
Functionele onafhankelijkheid:.....	50
Institutionele onafhankelijkheid:.....	50

Hoge Raad van Justitie	51
E. Onpartijdigheid van de rechter.....	51
F. Accusatoire of inquisitoire rechtspleging	52
Accusatoir	52
Inquisitoir	53
G. “Wapengelijkheid”	53
H. (Niet-)kosteloosheid van de rechtspraak	53
I. De verplichting om recht te spreken	54
J. Afdoening binnen een redelijke termijn.....	54
K. Motivering van de uitspraak.....	54
L. Gezag van de rechterlijke uitspraak.....	55
M. Rechtsmiddelen.....	55
a. Een beginsel van “dubbele aanleg”?	55
b. Gewone rechtsmiddelen	56
Hoger beroep	56
Verzet.....	56
c. Buitengewone rechtsmiddelen.....	56
Voorziening in cassatie	56
Herroeping van gewijsde	56
N. De uitvoering van de rechterlijk uitspraak	57
dwangsom.....	57
O. Aansprakelijkheid voor foutieve rechtspraak	57
ANCA-zaak.....	57
Eerste arrest	57
Tweede arrest	57
4. De rechterlijke organiatie	58
A. De internationale rechtscolleges.....	58
Subjectief contentieux	58
1. De rechterlijke macht	58
1. Het vrederecht	59
2. De politierechtbank	59
3. Rechtbank in eerste aanleg.....	60
a) Burgerlijke rechtbank	60
b) Familie- en jeugdrechtbank.....	60
c) Correctionele rechtbank	60
d) De strafuitvoeringsrechtbank.....	61
4. De rechtbank van koophandel	61
5. Arbeidsrechtbank.....	61
6. Arrondissementsrechtbank.....	62
7. Hof van Assisen	62
8. Hoven van beroep.....	62
9. Arbeidshoven	62
10. Hof van Cassatie.....	63
2. Administratieve rechtscolleges	63
3. De semi-private rechtsbedeling	64
A. Arbitrage.....	64
1. er moet een arbitrageovereenkomst gesloten zijn	64
2. Het geschil moet vatbaar zijn voor dading.....	64
3. Oneven aantal scheidslieden	64
4. Rechtsregels die de partijen van toepassing maken	64
5. Alleen hoger beroep als partijen het voorzien.....	64
6. Pas uitvoerbaar als rechtbank van eerste aanleg ze uitvoerbaar heeft verklaard	64
B. Bemiddeling	64
Objectief contentieux.....	64
1. Het Grondwettelijk Hof.....	65
2. Raad van State	65

B. Het Rechtscollege van de Benelux: het BENELUX-GERECHTSHOF	66
C. Rechtscolleges van de Europese Unie	66
a. Hof van Justitie	66
1. Constitutioneel hof	66
2. Hoogste rechter in de Europese rechtsorde	66
3. Beroepsrechter	66
b. Het Gerecht	66
c. Gerecht voor ambtenarenzaken	67
D. Europees Hof voor de rechten van de mens	67
E. Het Rechtscollege van de Verenigde Naties	68
Internationaal gerechtshof	68
Internationaal Strafgerechtshof	68
<i>iii. Rechtsleer</i>	68
1. Wat is rechtsleer?	68
2. Rechtsleer als een rechtsbron	68
3. De rechtsleer in het positief recht	68
<i>iv. Gewoonte</i>	69
1. wat is een gewoonte?	69
2. De geschiedenis van de gewoonte als oudste rechtsbron	69
3. De gewoonte in het belgisch positief recht: de verhouding tussen een gewoonte en de wet	69
A. De gewoonte in de wet	69
B. De gewoonte secundum legem (volgens de wet)	69
Algemeen gebruik	70
Plaatselijk gebruik	70
sectorieel gebruik	70
C. De gewoonte praeter legem (naast de wet)	70
D. De gewoonte contra legem (tegen de wet)	70
<i>v. Algemene rechtsbeginselen</i>	71
1. Wat zijn "algemene rechtsbeginselen"?	71
Aan de staat	71
Aan de wetgever	71
Aan de rechter	71
Aan het bestuur	72
Aan de burger	72
2. De algemene rechtsbeginselen als rechtsbron	72
3. Algemene rechtsbeginselen in het Belgisch positief recht	73
A. Algemene rechtsbeginselen in de wetgeving	73
B. Algemene rechtsbeginselen secundum legem (volgens de wet)	73
C. Algemene rechtsbeginselen praeter legem (naast de wet)	73
D. Algemene rechtsbeginselen contra legem (tegen de wet)	74
<i>vi. Billijkheid</i>	74
1. Wat is billijkheid?	74
2. Billijkheid als bron van recht	74
3. De billijkheid in Belgisch positief recht	75
A. De billijkheid in de wet	75
B. De billijkheid secundum legem (volgens de wet)	75
C. Billijkheid praeter legem (naast de wet)	75
D. De billijkheid contra legem (tegen de wet)	75
Deel 2. Het subjectief recht	76
<i>I. Begrip "Subjectief recht"</i>	76
1. Het rechtssubject	76
A. Natuurlijke personen	76
a. Alle mensen	76

b. Vanaf hun geboorte en reeds daarvoor	77
c. Tot aan hun dood	77
B. Andere natuurlijke wezens dragers van subjectieve rechten?	77
C. Rechtspersonen	77
a. Wettelijkheidsbeginsel	77
b. Privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersonen	77
Publiekrechtelijke rechtspersonen	77
Privaatrechtelijke rechtspersonen	77
1. Vennootschappen	78
2. Verenigingen zonder winstoogmerk	78
3. Stichtingen	78
c. Specialiteitsbeginsel	78
d. Publiciteitsbeginsel	78
D. Rechtsbekwaamheid en handelingsbekwaamheid	78
a. Rechtsbekwaamheid	78
b. Handelingsbekwaamheid	79
2. Rechtsobject	79
<i>II. Soorten subjectieve rechten</i>	<i>79</i>
1. Een rechtstheoretische duiding	79
2. Een positiefrechtelijke analyse	80
A. Persoonlijksrechten	80
a. Het leven en de lichamelijke integriteit	80
b. De persoonlijke integriteit	80
c. De relationele en seksuele integriteit	80
B. De vrijheidsrechten	80
a. De fysieke vrijheidsrechten	81
b. De geestelijke vrijheidsrechten	81
c. De sociale vrijheidsrechten	81
d. De economische vrijheidsrechten	81
C. Gezins- en familiale rechten	81
D. Vermogensrechten s.s.	81
a. Zakelijke rechten	81
b. Vorderingsrechten	82
c. Intellectuele rechten	82
E. Sociale rechten	82
a. Op het humanitaire vlak	83
b. Op het economische vlak	83
c. Op het culturele vlak	83
F. Politieke rechten s.s.	83
<i>III. Het leven van subjectieve rechten</i>	<i>83</i>
1. Het ontstaan van subjectieve rechten en verplichtingen	83
A. Gebeurtenissen of loutere feiten	83
B. Feitelijke handelingen	84
c. Rechtshandelingen	84
a. De overeenkomst: een autonome of een van de wet afgeleide bron van rechten en verplichtingen?	84
b. Wilsautonomie in het kader van de wet.	84
Het beginsel van wilsautonomie en de contractvrijheid	84
Beperkingen van de wilsautonomie en van de contractvrijheid	85
1. wetten van openbare orde en goede zeden	85
2. Goede zeden is dwingend recht	85
3. Wetten van dwingend recht die noch openbare orde, noch goede zeden raken	86
Benoemde en onbenoemde contracten	86
c. Het consensualisme in het kader van de wet.	87
Het beginsel van consensualisme	87
De beperkingen van het consensualisme: de plechtige en zakelijke overeenkomsten	87

2. Uitoefenen van subjectieve rechten en verplichtingen	87
a. Verbod om de wettelijke beperkingen aan het subjectief te overtreden	87
B. Verbod om het subjectief recht te misbruiken.....	87
3. Tenietgaan van subjectieve rechten	88
A. Overlijden	88
B. Vervallenverklaring.....	88
C. Uitoefening van het recht.....	88
D. Afstand van het recht.....	88
E. Rechtsverwerking	89
F. Verjaring	89

Deel 3: De studie van het recht 89

<i>I. De rechtsdogmatiek</i>	<i>89</i>
1. Indeling in rechtstakken.....	89
2. Publiekrecht en privaatrecht	91
A. Privaatrecht	91
1. Burgerlijk recht.....	91
Bepaling.....	91
Bronnen.....	91
Beginselen	91
2. Handels- en economisch recht.....	92
3. Sociaal recht: arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht	92
Arbeidsrecht	92
Bepaling.....	92
Bronnen.....	92
Beginselen	93
Sociaal zekerheidsrecht	93
B. Publiekrecht.....	93
1. Staatsrecht of grondwettelijk recht	93
Bepaling.....	93
Bronnen.....	95
Beginselen	95
2. Bestuursrecht	95
3. Strafrecht en strafvordering.....	95
Strafrecht	95
Bepaling.....	95
Het begrip straf	96
De verantwoording van de strafbaarstelling.....	96
De verantwoording van de straf	97
Bronnen.....	97
Beginselen	97
Strafprocesrecht	98
bepaling.....	98
Bronnen.....	98
Beginselen en krachtlijnen	98

BRONNEN

- Grondwet
- Bijzondere wetten (staats hervorming) en bijzondere decreten (constitutieve autonomie)
- Wetten (wet op RvS, wet 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek)
- Decreten en ordonnanties (D. VI. 20 maart 1984 over het recht van het onderzoek)
- Grondwettelijke gewoonten (aanstelling van een formateur vij de vorming van de regering)
- Rechtspraak (voorrang internationaal recht met rechtstreekse werking op nationaal recht)
- Rechtsleer, algemene rechtsbeginselen

BEGINSELEN

- Nationale soevereiniteit: art. 33 Gw. Natie soeverein = geen van de gestelde machten is soeverein en ze zijn allen aan de grondwet onderworpen.
 - ↳ nu beperkt: internationaal en supranationaal recht
- Rechtsstaat: de staat is onderworpen aan het recht
- Grondrechten: fundamenteel voor een democratische staat
- Scheiding der machten: machten niet geconcentreerd in een hand want: "tout homme qui a du pouvoir, est porté à en abuser" – Montesquieu. → gescheiden machten houden evenwicht in een systeem van 'checks and balances' en beperken mekaars macht.
 - ⚠ parlementair systeem: veel samenwerking tussen regering en parlement; scheiding der machten vooral om onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te benadrukken.
- Parlementaire democratie
 - Democratie: "regering van, door en voor het volk", onrechtstreeks: volksvertegenwoordigers oefenen wetgevende macht uit
 - Parlementaire: regering heeft vertrouwen van parlement, de volksvertegenwoordiging is nodig en er is politieke verantwoording verschuldigd aan het parlement
- Erfelijke constitutionele monarchie: art. 85, 86, 88, 91, 106 Gw.
- Federalisme: ontwikkeld van unitaire staat naar federale staat met deelstaten: gemeenschappen en gewesten die voor aantal aangelegenheden (materiële bevoegdheid) en binnen bepaald territorium (territoriale bevoegdheid) autonoom zijn (niet ondergeschikt aan de federale staat (behoudens grondwet en bijzondere wetten)).

2. Bestuursrecht

(Niet te kennen)

3. Strafrecht en strafvordering

STRAFRECHT

BEPALING

Regels om de openbare orde en de veiligheid te handhaven en waarvan de schending tot strafsancie of beveiligingsmaatregel aanleiding geeft.

Publiek recht want bepaalt voor welke feiten de burger door OM voor de strafrechten kan worden gedaagd en veroordeeld.

↳ vroeger deels privaatrecht: zien we nog in de klachtmisdrijven (kunnen pas worden vervolgd na klacht)

HET BEGRIP STRAF

Leed dat door de maatschappij wordt opgelegd wegens schending van een strafwet: treft schuldige in vermogen (**boete**), vrijheid (**gevangenisstraf**), goederen (**verbeurdverklaring**), rechten (**ontzetting**) of anderszins.

↳ in beginsel opgelegd door strafrechter (**art. 12 GW.**, **art. 144 GW.**) en strafvervolgning is onderworpen aan **art. 6 EVRM**.

= Strafsanctie

Er zijn ook **tuchtsancties**, opgelegd door tuchtrechtelijke overheden. Deze gaan om de naleving van de tucht, de eerbiediging van de deontologie in bepaalde ambten of (vrije) beroepen

↳ sancties: blaam, waarschuwing, bekeuring, boete, schorsing, ontzetting. (Sommige inbreuken ook misdrijven → straffen)

Administratieve sancties worden opgelegd door administratieve overheden om overbelasting van het gerechtelijk apparaat tegen te gaan. Ze worden opgelegd in het kader van de bestuursfunctie (= zeer gevarieerd) → sancties ook zeer gevarieerd: **geldboeten, sluiting van gelegenheid, verlies van recht op uitkering, intrekking van zendvergunning van vrij radio, verhoging van verschuldigde bedragen,**

⚠ komen niet op strafregister

Fiscale sancties worden opgelegd door de fiscale administratie bij overtreding van de fiscale wetgeving: **boete, verdubbelen van belasting, ...** Kunnen naast strafsancties worden opgelegd.

⇒ kunnen straffen zijn in de zin van **art. 6 EVRM**: EHRM hanteert naast internrechtelijke kwalificatie van de sanctie als straf, ook autonomie criteria, zoals de aard van de overtreding en de ernst van de sanctie.

Sanctie met strafrechtelijk karakter moet in beroep kunnen worden onderworpen aan de beoordeling door en rechterlijke instantie met volle rechtsmacht, die voldoet aan de voorwaarden van **art. 6 EVRM**. "Volle rechtsmacht" = bevoegdheid om wettigheid van de administratieve procedure + feitelijke en rechtskwestes te onderzoeken

↳ moet feitelijke vergissingen kunnen rechtzetten en moet de proportionaliteit en de redelijkheid van de sanctie en de fout kunnen controleren

DE VERANTWOORDING VAN DE STRAFBAARSTELLING

Verschillende opvattingen

- Schadebeginsel (liberale rechtsfilosofie): overheid mag slechts vrijheid beperken als gedrag schade toebrengt aan anderen. John Stuart Mill: "... to prevent harm to others. His own good, physical or moral, is not a sufficient warrant".
- Aanstootbeginsel: overheid kan gedrag verbieden dat niet alleen schadelijk, maar aanstootgevend is, maar is onderscheid tussen 'schade veroorzaken' en 'aanstoot geven' wel steeds scherp, want aanstootgevend/schokkend gedrag kan psychische schade veroorzaken.
- Moralismebeginsel: overheid kan gedrag verbieden dat ingaat tegen de morele waarden (ook al is er geen schade of wordt er geen aanstoot gegeven). Weer de vraag of er tussen "immoreel" en "schadeverwerkend" wel een onderscheid bestaat, want er is toch altijd gevaar voor onrechtstreekse schade wanneer een samenleving bepaalde morele waarden niet meer voorhoudt? → freefloating evils; volstaat het risico dat er ooit een klimaat zou ontstaan waarin schade voor anderen een reëel gevaar is? Hoe groot moet dat risico dan zijn?

- Paternalismebeginsel: overheid kan gedrag verbieden dat ingaat tegen het belang van de persoon, zelfs wanneer deze met dat gedrag heeft ingestemd.
 ⇔ schadebeginsel: mens moet zelf bepalen wat zijn belang is, heeft zelfs het recht schade te berokkenen, als hij geen anderen ermee schaadt
 ↳ Berokkent men door vrijwillig schade te berokkenen aan zichzelf, ook niet altijd – rechtstreeks of onrechtstreeks – schade aan de gemeenschap? Wat hij zichzelf aandoet, zal vroeg of laat weerslag hebben op de gemeenschap. *Wie zijn gezondheid schaadt, zal later op gezondheidszorg moeten rekenen, ...*
 ⇔ Er wordt verondersteld dat men te maken heeft met een persoon dat vrijwillig heeft gehandeld, die zich bewust was van zijn handelen en de weerslag ervan dus ook heeft aanvaardt.
 → de vraag het in vrijheid **zelf** leven, staat niet los van de vraag naar het **samen**leven.

DE VERANTWOORDING VAN DE STRAF

Verschillende functies van de straf: vergelding, preventie, resocialisering of sociaal verweer

BRONNEN

- Grondwet en internationale verdragen
- Strafwetboek
- Bijzondere strafwetten
 - Misdrijven (fiscaal-, sociaal-, ecologisch-, economisch-, administratief- en verkeersvlak, ...)
 - Daders (wet 8 april 1965 op de jeugdbescherming, wet 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en gewoontemisdadigers, militair strafwetboek 1870, ...)
 - Straffen (wet 5 maart 1998 betreffende de voorwaardelijke invrijheidsstelling, wet 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, ...)
- Decreten en ordonnanties

BEGINSELEN

- Legaliteitsbeginsel: “nullum crimen, nulla poena sine lege” “geen misdrijf, geen straf zonder wet”: burgers moeten zeker zijn voor wat ze gestraft kunnen worden → enkel in de wet: strafrecht = wettenrecht: **art. 12, 2^e lid GW, art. 14 GW, art. 7 EVRM, art. 15 I.V.B.P.R., art. 2 Sw.**
 ↳ restrictieve interpretatie van de strafwet
 ↳ geen terugwerkende kracht van de zwaardere strafwet
 ↳ gebondenheid van de strafrechter aan de strafwet
- Territorialiteitsbeginsel: Belgische strafwet van toepassing op al wie op Belgisch grondgebied misdrijf pleegt (**art. 3 Sw. + art. 4 Sw.**)
- Schuldbeginsel: “nulleum crimen sine culpa”: 2 principes van een misdrijf: plegen van strafbaar gestelde feiten (materieel element), met kwaad opzet of uit onachtzaamheid (moreel of intentioneel element → toerrekensvatbaarheid (krankzinnigen en minderjarigen krijgen alternatieve maatregelen))
 ⚠ Ook rechtspersoon moet de verplichtingen uit de strafwet nakomen: vroeger was algemene regel dat rechtspersoon niet gestraft kan worden, maar door **wet 4 mei 1999 tot invoering van de strafrechtelijke vernatwoordelijkheid van rechtspersonen**, kan dat nu wel. Rechtspersonen kunnen strafrechtelijk verantwoordelijk zijn voor misdrijven (**art. 5 Sw.**) → straffen: geldboete, bijzondere verbeurdverklaring, ontbinding, verbod van werkzaamheid die deel uitmaakt van het maatschappelijk doel van de rechtspersoon, sluiting, bekendmaking of verspreiding van de beslissing (**art. 7bis Sw.**).

STRAFPROCESRECHT

BEPALING

= formeel strafrecht:

Regels over het vaststellen van misdrijven, opsporen en vervolgen van daders, rechtspleging voor de strafrechter en de tenuitvoerlegging van de straffen.

BRONNEN

- Grondwet en internationale verdragen
- Wetboek van strafvordering
- Gerechtelijk wetboek (rechtspleging, organisatie en bevoegdheid van de strafgerichten)
- Bijzondere wetten (*wet 29 juni 1964 betreffende de opschorting, uitstel en probatie, wet 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize of huiszoeking mag worden verricht, wet 20 juli 1990 op de voorlopige hechtenis, ...*)
- Koninklijke en ministriële besluiten en omzendbrieven
- Rechtspraak
- Gewoonte

BEGINSELEN EN KRACHTLIJNEN

- Legaliteitsbeginsel: wijze van strafvervolging moet bij wet worden bepaald (*art. 12 GW*), ook de gemeenschappen en gewesten hebben hier enkele bevoegdheden (*art. 11, 3^e lid Bijz. Wet*)
- Fundamentele rechten: doel van strafvervolging is de dader voor de strafrechter brengen en veroordelen → waarheidsvinding centraal → fundamentele rechten en vrijheden (*vermoeden van onschuld, recht op te zwijgenen iet tegen zichzelf te getuigen, recht op bijstand van een advocaat, ... art. 5, 6 en 8 EVRM, art. 14 BUPO-verdrag*) → doel heiligt niet alle middelen
- Instellen van de strafvordering: uit elk misdrijf ontstaat een vordering om de strafwet toe te passen. Deze wordt in naam en in het belang van de gemeenschap ingesteld door het OM.
 - Soms ook door administratieve overheden
 - OM heeft niet de verplichting om elke dader te vervolgen; kan kiezen tussen vervolgen en seponeren. *Wet van 12 maart 1998* stelt wel dat de beslissing om niet te vervolgen moet worden gemotiveerd, omdat er anders het risico dat 'onbelangrijke dingen' niet meer worden vervolgd. De PdK kan in bepaalde (bij wet bepaald) gevallen een minnelijke schikking voor te stellen: strafvordering vervalt door betalen van boete. *Wet 10 februari 1994 houdende de regeling van een procedure van de bemiddeling in strafzaken* heeft de mogelijkheden van het OM voor een dader van een misdrijf dat niet schijnt gestraft te worden met een hoofdstraf van meer dan 2 jaar, sterk verruimd (*art. 261 Sv.*)
 - Slachtoffer van een misdrijf kan de strafvordering niet uitoefenen, hij kan wel: klacht indienen (OM kiest om er op in te gaan, *art. 28quater Sv. en art 5bis Sv.*), hij kan ook een klacht indienen en zich burgerlijke partij stellen voor de onderzoeksrechter. Daardoor is de onderzoeksrechter verplicht omeen onderzoek in te stellen, dat door een ondezoeksgerecht al dan niet naar de strafrechtbank wordt gestuud. Het slachtoffer kan de dader ook rechtstreek dagvaarden voor de politierechtbank ok correctionele rechtbank. Daar neemt het OM de stelling over de strafvordering is en het slachtoffer wordt dan burgerlijke partij.
- Het vooronderzoek: verdachte identificeren en nagaan of er voldoende bezwaren tegen hem zijn: verdachte of inverdenkingsgestelde. Het wordt in 90% van de gevallen gevoerd door het parket: opsporingsonderzoek of informatieonderzoek → beslissing to niet-vervolging of rechtstreekse dagvaarding.

Het voor onderzoek kan/moet soms worden uitgevoerd door onderzoeksrechter = gerechtelijk onderzoek: onderzoek à charge en à décharge. (Onder toezicht van de kamer van inbeschuldigingstelling). Over het gevoerde onderzoek wordt beslissing genomen door onderzoeksgerecht (Raadkamer) en in beroep de KIB dat kan beslissen tot buitenvervolginstelling of verwijzing naar het bevoegd vonnisgerecht (wanbedrijven) of naar HvB (misdaden).

⚠ Raadkamer kan zich uitspreken over procedurefouten in vooronderzoek: nietig verklaarde stukken verwijderen zodat dit uitgezuiverd bij de rechter ten gronde komt. (art. 131 Sv.).